

Одеський державний університет внутрішніх справ
Кафедра кібербезпеки та інформаційного забезпечення
Науково-дослідна лабораторія з проблемних питань
кримінального аналізу

КІБЕРБЕЗПЕКА В УКРАЇНІ: ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПИТАННЯ

Матеріали
III Всеукраїнської науково-практичної конференції
30 листопада 2018 року

Одеса
ОДУВС
2018

УДК 343.9:004.7(477)

ББК 67.51+67.408.135(4Ук)

К 38

Рекомендовано до друку рішенням кафедри кібербезпеки та інформаційного забезпечення
Одеського державного університету внутрішніх справ
(протокол № 5 від 04 грудня 2018 року)

**Всі матеріали надані в авторській редакції та виражають
персональну позицію учасника конференції**

**Кібербезпека в Україні: правові та організаційні питання : матеріали всеукр. наук.-практ.
К38 конф., м. Одеса, 30 листопада 2018 р. – Одеса : ОДУВС, 2018. – 156 с.
ISBN 678-717-7020**

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на III всеукраїнську науково-практичну конференцію «Кібербезпека в Україні: правові та організаційні питання», яка відбулася на базі кафедри кібербезпеки та інформаційного забезпечення Одеського державного університету внутрішніх справ 30 листопада 2018 року.

У матеріалах конференції приділено увагу актуальним теоретичним та практичним проблемам забезпечення інформаційної безпеки в Україні. Висвітлюється широкий спектр питань, пов'язаних з удосконаленням правового регулювання та адміністративно-правового забезпечення кібербезпеки в Україні. Розглянуто використання інформаційних систем, технологій та інформаційно-аналітична діяльність правоохоронних підрозділів у боротьбі з злочинністю та надано обґрунтовані рекомендації щодо вдосконалення підготовки персоналу для боротьби з кіберзлочинністю в Україні.

Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції адресовано вченим, працівникам правоохоронних органів, аспірантам (ад'юнктам), слухачам магістратури, студентам та курсантам вищих навчальних закладів.

УДК 343.9:004.7(477)

ББК 67.51+67.408.135(4Ук)

ISBN 678-717-7020

Improvement of the system of legal regulation of information security of ukraine in the media sphere

Tolmachov Yurii

Student, Central Ukrainian National Technical University

An important factor in the social environment in which residents of information societies are forced to live are integrated audio visual (electronic, screen) media and their texts (media texts). Media text is created by people with a certain purpose, so it becomes independent and begins to affect human consciousness. Finally, it becomes a participant in the social environment, which becomes known as media environment and integrates into the reality of the existence of people, which creates a reality of a new quality - media reality. This means that the perception of the world largely depends on how it is presented by the media. Television, radio and the Internet are things from which people become psychologically dependent. The media is a tool for encoding the personality of consciousness, so its censorship is turned off.

In order to ensure information security of the state in the media in recent years, a lot has been done: update of the National security strategy of Ukraine and The doctrine of information security of Ukraine, introduced language quotas and blocking Russian media services on the territory of Ukraine. There are currently mechanisms that revive the Ukrainian language, culture and ensure the national interests of Ukraine in the information sphere. At the same time, the main and actual threats to date include attempts to manipulate social consciousness, in particular by spreading inaccurate, incomplete or biased information, as well as manifestations of restrictions on freedom of speech and access of citizens to information.

At the moment it is very difficult to bring to justice the television, radio, Internet channels and others per the dissemination of inaccurate, incomplete or biased information, to demonstrate the restriction of freedom of speech and access of citizens to information. Therefore, it is proposed to create a separate mechanism or introduce an additional function of the National Council of Ukraine on Television and Radio Broadcasting, which will receive and respond to citizens' complaints, gather facts and evidence about the dissemination of inadequate information, anti-Ukrainian propaganda, restrictions on freedom of speech. These materials can be prosecuted: refutation, forgiveness, fine, cancellation of the broadcasting license, etc. The practical realization of this is possible through the improvement of the Law of Ukraine "On Television and Radio Broadcasting».

Consequently, it is proposed to expand the spectrum of state regulator service in the field of broadcasting. This will increase the effectiveness of the Ukrainian legislation on mass media in terms of preventing the distribution of television, radio or Internet channels of unstable, incomplete, inaccurate information, manifestations of restrictions on freedom of speech, and access of citizens to information. It will also give an opportunity to raise the level of information security of Ukraine in the media.

References:

1. Petrunko O. V. Aggressive media environment: qualitative and meaningful discourses / O. V. Petrunko // Educational quarter of the Ukrainian Teachers' Society in Poland. - 2011. - No. 16. - P. 36-43 [in Ukrainian].
2. Kozlitin D.O. Media environment of a modern preschooler and the role of the future teacher in it / D.O. Kozlitin, I.I. Matyushchenko // Young scientist. - 2017 - No. 3.2 (43.2). - P. 49-52 [in Ukrainian].

Захист персональних даних в інформаційному суспільстві

Маковій В.П.

кандидат юридичних наук, доцент
завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін
Одеського державного університету внутрішніх справ,
м. Одеса, Україна

Інформаційне суспільство як історична фаза еволюційного розвитку людства, в якій інформація і знання продукуються в єдиному інформаційному просторі, є сучасною реальністю. Останнє безпосередньо простежується за наслідками аналізу питомої ваги обсягів продукції світової інформаційно-комунікаційної сфери у складі світового валового внутрішнього продукту за останні роки, де чітко проявляється її зростання як в абсолютних, так і відносних величинах [1].

Разом з тим, таке явище породжує як позитивні, так і негативні наслідки у різних площинах буття людства. Так, кіберзлочинність як соціально-правове поняття є негативним наслідком впливу інформаційного суспільства на суспільні взаємини в сфері обігу інформації різного походження в інформаційних системах і мережах за наявності корисливого чи хуліганського мотиву [2].

Набрання чинності Конституцією України та Цивільним кодексом України поставило на нову шаблину питання правової охорони особистих немайнових прав людини. Подальші кроки нашої держави на шляху інтеграції в міжнародні правові та соціально-економічні інституції створили підвалини задля синхронного розвитку національного законодавства в означеній сфері, зокрема у контексті створення гарантій до здійснення права на інформацію у площині диференціації та багатогранності останньої.

Тривалий час інформація як немайнове благо детально регламентувалася Законом України “Про інформацію”, який з урахуванням певних думок розмежовував правове регулювання прав і свобод людини, а також персональні дані як різновид інформації [3, с. 8]. Проте аналіз ст. 23 Закону України “Про інформацію” і рішення Конституційного Суду України від 30.10.1997 року № 5-зп дає можливість зробити висновок про наявність комплексного регулювання вказаним законодавчим актом прав людини на персональні дані як різновиди інформації. У зв’язку з цим ухвалення спеціального нормативного акту у сфері захисту персональних даних сприяло і істотному редагуванню Закону України “Про інформацію” (ст. 11).

Питання нормативного регулювання реалізації права людини на захист її персональних даних виникло в міжнародному праві вперше у зв’язку з розвитком технічного прогресу і з розширенням технічних можливостей використання різного роду інформації, у тому числі і такої, що має характер персональних даних, а саме з другої половини минулого сторіччя.

Основоположні основи в цій сфері були закладені в положеннях Загальної Декларації прав людини 1948 року, Римської конвенції Ради Європи 1950 роки, де визначено право кожної людини на повагу до її особистого і сімейного життя, її житла та кореспонденції, її честі та репутації. Одним з перших нормативних актів в цій сфері в Європі стали Закон Німеччини “Про захист даних” 1970 року і Білль про спостереження за даними, прийнятий Парламентом Великобританії в 1969 році. Інтегруючими нормативними актами в аспекті захисту персональних даних стали Конвенція Ради Європи 1981 роки “Про захист прав фізичних осіб відносно автоматизованої обробки персональних даних”, Директиви Європейського Парламенту і Ради Європейського Союзу 95/46/ЄС 1995 року “Про захист фізичних осіб стосовно автоматизованої обробки персональних даних”, 97/66/ЄС 1997 року “Про обробку персональних даних і захист рівасу в телекомунікаційному секторі і рекомендації по захисту даних в інформаційних супермагістралях” і 2002/58/ЄС 2002 року “Про обробку персональних даних і захист конфіденційності та особистої таємниці у сфері електронних комунікацій”.

При цьому міжнародне законодавство зазнало змін узгоджуючись з основною тенденцією – перехід від контрольованого управління загальною інформацією незалежно від сфери комунікації до реалізації права людини, що гарантується, на самовизначення при використанні, передачі і розкритті особистих даних про неї в електронній сфері комунікації, особливо в світовій телекомунікаційній мережі Інтернет. І, нарешті, останнє віяння сучасності у сфері захисту персональних даних на європейському об’єднаному просторі полягає в створенні нового єдиного законодавчого акту європейських держав, який би стимулював розвиток нових технологій в інформаційній сфері і усував юридичні колізії, пов’язані із захистом персональних даних у всіх державах Євросоюзу, створюючи багатогранний ґрунт для комерційної діяльності [4].

Таким чином, не дивлячись на першочерговість правового регулювання законодавством у сфері захисту персональних даних особистих немайнових прав, спрямованих на забезпечення особистого життя фізичної особи, вказані нормативні приписи прямо або опосередковано закріплюють особливості реалізації і інших немайнових прав людини, як-то направлених на забезпечення особистої недоторканності фізичної особи (право на здоров’я, захист честі та гідності).

Аналіз ст. 2 Закону України “Про захист персональних даних” (далі - Закон) дає можливість говорити про відображення елементів нормативного закріплення захисту персональних даних властивих періоду становлення європейського законодавства в цій сфері. Так, згідно Закону йдеться про захист персональних даних незалежно від форми її надання – електронна або паперова, крім того в ньому не знайшли віддзеркалення тенденції розвитку електронних комунікацій, зокрема особливості обробки персональних даних в мережі Інтернет. Закон переважно носить адміністративний характер, не відображаючи особливості реалізації прав суб’єктів персональних даних, їх власників, розпорядників і третіх осіб, що у ряді випадків створює передумови до виникнення тих чи інших колізій.

Зокрема, в суперечність з положеннями ст. ст. 4, 270, 274 Цивільного кодексу України вступає зміст ст. 3 Закону, де при визначенні законодавства про захист персональних даних не дотримано правила ієрархії нормативних актів в дефініції і обмеженні особистих немайнових прав. В Законі простежується маса термінологічних прорахунків, на прикладі плутанини понять “персональні дані”, “бази персональних даних” на відміну від європейського варіанту нормативного закріплення цих категорій.

Крім того, положення даного нормативного акту замість запозичення останніх напрацювань європейського законодавства, де форми і способи захисту персональних даних узгоджуються між власником (розпорядником) бази персональних даних і їх суб'єктом, мають більший ухил на імперативне слідування приписам чинного законодавства, зокрема нормативним актам відповідних центральних органів виконавчої влади у цій сфері.

Заслугує на особливу увагу співвідношення інтересів суб'єктів персональних даних і власників (розпорядників) баз персональних даних у ряді випадків. Наприклад, у разі несумлінної поведінки суб'єкта персональних даних – боржника і банку (власника бази персональних даних) – кредитора у відповідних відносинах, маємо як наслідок залучення різних способів примушення боржника до виконання зобов'язання. Очевидним з урахуванням вимог аналізованого закону, а також положень цивільного законодавства, при подібних обставинах є пріоритет немайнової сфери.

Так само стикаються інтереси власників баз персональних даних і їх суб'єктів в багатьох інших випадках, наприклад при оформленні кредиту у фінансовій установі під час надання особистої інформації позичальником останній не зв'язаний будь-якими обмеженнями, що створює певні ризики за несумлінності останнього.

Не менше суперечливим є відповідність положень Закону України “Про інформацію” спеціальному нормативному акту у сфері захисту персональних даних з урахуванням розширеного тлумачення поняття “суспільно необхідної інформації” в ст. 29 першого.

З висловленого необхідно дійти висновку щодо позитивного кроку України в спробі регламентувати реалізацію прав людини на захист її персональних даних. Проте чинний нормативний акт в цій сфері вимагає доробки з урахуванням напрацювань європейського співтовариства, переорієнтації частини його нормативних розпоряджень з адміністративно-правових в цивільно-правові шляхом врегулювання таких відносин в межах договору між власником (розпорядником), третьою особою і суб'єктом персональних даних, а також включення положень, що враховують особливості регламентації захисту персональних даних у високотехнологічних електронних комунікаціях, включаючи глобальну мережу Інтернет.

Отже, захист персональних даних в інформаційному суспільстві є чільним проявом правозахисної функції держави й у нашій країні потребує суттєвої кореляції з огляду на європейське законодавство, зокрема з урахуванням становлення такого ганебного явища як кіберзлочинність, через поширення правового регулювання захисту персональних даних людини в мережі Інтернет та інших сферах життєдіяльності, як наприклад, в медичній, учбовій, юридичній і т.д.

Література:

1. Ковбасюк Ю.В. Вітальне слово президента Національної академії державного управління при президентові України. / Ю.В. Ковбасюк. // Інформаційне суспільство в Україні: стан, проблеми, перспективи: Матеріали щорічної науково-практичної конференції за міжнародною участю “Дні інформаційного суспільства - 2015”, Київ, 19-20 травня 2015 р. – К.: «Видавництво «Тезис», 2015. – С. 3.
2. Інформаційні злочини [Електронний ресурс] / Вікіпедія. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Інформаційні_злочини.
3. Баранов А.А., Брыжко В.М., Базанов Ю.К. Права человека и защита персональных данных. / А.А. Баранов, В.М. Брыжко, Ю.К. Базанов. – К., Государственный комитет связи и информатизации Украины, 2000. – 280 с.
4. Вивьен Реддинг. Европа намерена унифицировать защиту персональных данных [Електронний ресурс] / Дайджест событий за неделю. – 3 декабря 2011 года. – №43 (798). - Режим доступа: http://www.ko.com.ua/dajdzhest_sobytij_zh_nedelyu_43_798_59700.

Сушанська К.В., Антонюк А.Б..

Окремі аспекти забезпечення кібернетичної безпеки в Україні.....31

Тарнаруцький І.А., Форос Г.В.

Окремі аспекти боротьби з кіберзлочинністю.....32

Балаклієць А.О. Калиновський О.В.

Кіберзагрози Європи та боротьба з ними на прикладі Німеччини.....34

Бородай О. В., Гусєва В.О.

Сучасний стан наукового забезпечення та перспективи формування методики розслідування несанкціонованого втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку.....36

Ландіна А. В.

Кіберзлочинність: основні заходи запобігання.....37

Радутний О.Е.

Правове регулювання феномену цифрової людини як фактор забезпечення кібербезпеки.....39

Мельнікова О. О.

Запобігання та протидія торгівлі людьми в мережі Інтернет.....41

Обач В.А.

Стан і актуальні задачі кіберзахисту в системах розрахунків та платіжних системах України.....43

Tolmachov Yuri

Improvement of the system of legal regulation of information security of ukraine in the media sphere.....45

Маковій В.П.

Захист персональних даних в інформаційному суспільстві.....45

Кушнір І.П.

Кібербезпека як складова інформаційної безпеки у сфері охорони державного кордону України.....48

СЕКЦІЯ 3 ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ТА ТЕХНОЛОГІЙ В БОРОТЬБІ З КІБЕРЗЛОЧИННІСТЮ

Байлюк Є.М., Покотило О.А.

Хмарний шлюз інтернет-безпеки cisco umbrella.....50

Давидова А.В., Рзаєва С.Л.

Методи захисту приватної інформації в соціальних мережах.....51

Демідов П.Г.

О підходах до розробки програмного забезпечення систем кібербезпеки.....53

Лісніченко Д.В.

Використання систем відеоспостереження, як джерела доказової інформації: нестандартний погляд.....56

Єрохін В.О., Рассамакін В.Я.

Інформаційна безпека віртуальних середовищ.....58